

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף ה

למדנו בדף הקודם שהגמרא הקשתה מדוע העני חייב? והרי בשביל להתחייב באיסור הוצאה צריך לעקור ולהניח על גבי 'מקום חשוב' - כלומר מקום שיש בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, והרי בידו של העני או של בעה"ב אין ד' טפחים?

למסקנת הגמרא: ידו של אדם חשובה לו כמקום שיש בו ארבע טפחים על ארבעה טפחים.

כפי שביארנו לעיל, הזורק או המעביר חפץ למרחק של ד' אמות ברה"ר חייב. מי שזרק חפץ ד' אמות ברה"ר (= עקירה) והחפץ נח בתוך ידו של חברו (= הנחה), הזורק חייב. כיון שדין זה שידו של אדם חשובה כמקום שיש בו ד' אמות נאמר גם אם הזורק לא החשיב את ידו של חברו כמקום ד' (שהרי הזורק לא התכוון שהחפץ ינוח בתוך ידו של חברו).

הזורק חפץ ברה"ר לידו של חברו העומד במרחק ד' אמות: אם עמד המקבל במקומו וקיבל את החפץ - הזורק חייב. ואם עקר המקבל את רגליו ורץ לקראת החפץ ותפס אותו - הזורק פטור, כיון שהזורק עשה עקירה בלא הנחה שהרי חברו עשה את ההנחה (לולא שהמקבל היה רץ ותופס את החפץ, היה החפץ נח במקום אחר. ועכשיו שתפסו המקבל, נמצא שהחפץ לא נח מכח הזורק).

מה דינו של הזורק חפץ למרחק ד' אמות ברה"ר, ונעקר הוא בעצמו ורץ אחרי החפץ ותפס אותו?

צדדי הספק: הרי לולא שהיה רץ ותופס את החפץ, היה החפץ נח במקום אחר, וא"כ נמצא שהעקירה הראשונה היא ללא הנחה. וא"כ יש לדון - האם שני כוחות (= פעולות) באדם אחד נחשבים כאדם אחד - וחייב, או ששני כוחות באדם אחד נחשבים כשני בני אדם - ופטור, כדן שני בני אדם שעשו מלאכה אחת - זה עקר וזה הניח ששניהם פטורים. הגמרא נשארת בתיקו.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

היה קורא בספר על האסקופה:

👁️ הספרים בזמנכם היו עשויים כמו מגילה.

👁️ אסקופה היא מפתן הבית ודינה ככרמלית.

היה קורא בספר על האסקופה ונתגלגל הספר מידו והגיע לרה"ר, וראשו האחד של הספר עדיין אחוז בידו, מותר לו לגלול את הספר ולהביאו אצלו. ורבנן לא גזרו לאסור, כיון שגם אם ייפול כל הספר מידו והוא ירים אותו, אין כאן איסור דאורייתא כיון שהוא מרים מרה"ר לכרמלית (= איסור דרבנן).

היה קורא בספר על ראש הגג (= רשות היחיד) ונתגלגל הספר מידו לרה"ר וראשו האחד של הספר עדיין אחוז בידו, אם הגיע החלק התחתון של הספר לתוך י' טפחים הסמוכים לקרקע רה"ר אסור לו לגלול את הספר ולהביאו אצלו. הגמרא מבארת שמדובר שהספר נפל על כותל משופע והוא נחשב כמונח שם (וכיון שהוא בתוך י' טפחים מקרקע רה"ר יש לו דין של רה"ר), ורבנן גזרו שלא יביאו אצלו גם כשראש הספר אחוז בידו שמא יבוא להתיר להרים את הספר גם כשכולו נפל מידו, ונמצא שהרים מרה"ר לרה"י (= איסור דאורייתא).

מים על גבי מים: העוקר מים מעל גבי מים מרשות לרשות - חייב, כיון שזהו אופן הנחתם והמים נחשבים כמונחים שם. העוקר אגוז (שצף על גבי המים) מעל גבי המים - פטור, כיון שאין זה אופן הנחתו והוא לא נחשב כמונח שם.

שמן שצף על גבי יין: האם העוקר שמן שצף על גבי יין מרשות היחיד לרשות הרבים חייב?

הדבר תלוי במחלוקתם של רבי יוחנן בן נורי ורבנן לגבי תרומה: שמן של תרומה שצף על גבי יין, ונגע טבול יום (= טמא שטבל ועדיין לא העריב שמשו, ופוסל את התרומה במגעו) בשמן, לדעת חכמים השמן והיין לא נחשבים כמחוברים והטבול יום שנגע בשמן פסל רק את השמן, ולדעת ר"י בן נורי שניהם נחשבים כמחוברים ופסל הטבול

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

יום את שניהם. וכמחלוקתם לגבי תרומה כך מחלוקתם לגבי שבת - לדעת חכמים השמן והיין לא נחשבים כמחוברים, והעוקר את השמן לא עקר אותו מעל גבי הקרקע ואין עקירתו נחשבת כעקירה, ולדעת ר"י בן נורי שניהם נחשבים כמחוברים, והעוקר את השמן כאילו עקר מעל גבי הקרקע ועקירתו נחשבת כעקירה.

מי שהיה ברה"י והיה טעון באוכלים ומשקים, ועקר את רגליו בכדי להעבירם ממקום למקום בתוך רשות היחיד, ואח"כ נמלך ויצא לרה"ר, אפילו נכנס ויוצא כל היום כולו - פטור. כיון שבשעקר את רגליו בהתחלה זה לא היה על מנת להוציא מרשות לרשות, ונמצא שלא עשה עקירה של איסור ("מלאכת מחשבת אסרה תורה", וכשעקר ולא חשב לעשות איסור אין זה נחשב כעקירה).

לעומת זאת אם נעמד מעט לנוח ברשות אחת, ואח"כ יצא לרשות אחרת - חייב כיון שבכך עשה עקירה והנחה. ואם נעמד לכתף (= לסדר את משאו שעליו) אין זה נחשב כעמידה - ופטור.

וכן למדנו לגבי איסור העברת חפצים ד' אמות ברה"ר: מי שהעביר חפץ פחות מד' אמות ברה"ר ונעמד לנוח, ואח"כ המשיך ללכת והשלים לד' אמות - פטור, כיון שלא הלך ד' אמות שלמות. ואם נעמד לכתף, אין זה נחשב כעמידה וחייב כיון שהלך ד' אמות שלמות.

